

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ

УДК 351:354.1:327.8

DOI <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2023.3/17>

Бондар В.Т.

ПЗВО «Київський міжнародний університет»

ПРИНЦИПИ КОНЦЕПЦІЇ «ДОВІРА ТА БЕЗПЕКА» В ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРИ: ЗАСТОСУВАННЯ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Статтю присвячено дослідженню імплементації принципів концепції «Довіра та безпека» в цифровому просторі суб'єктами державного управління застосуванням наукового методу порівняння. Предметом співставлення обрано практику України та РФ запитів на адресу міжнародного провайдера онлайн послуг Гугл щодо оскарження контенту за загальними показниками, а також окремим компонентом «національна безпека». Метою є дослідження ефективності імплементації принципів концепції «Довіра та безпека» в цифровому просторі в сфері державного управління України.

Визначено критерії для порівняння. З'ясовано практики і особливості запитів обох країн, їх специфічні риси, спільні ознаки та відмінності, виконано їх порівняльний аналіз. Розкрито кількісні й якісні параметри, що обумовлюють активність національних суб'єктів. Описано основні відмінності політики з коригування або видалення контенту провайдером, наголошено на особливостях у період 2014 і 2022 років.

Виявлено зміни політики кремлівського режиму з використання компоненту «національна безпека» Гугл у період найбільшого загострення військового протистояння у війні проти України. Іншим важливим аспектом стала реалізація одного із принципів концепції із зобов'язання провайдерів онлайн послуг щодо дотримання ними відкритості і відповідальності уможливленням національним суб'єктам та міжнародним організаціям впливати на контент. Видаленням провайдером інформації, яку обґрунтовано оскаржують країни та міжнародні установи, або таку, що не відповідає правилам надання онлайн послуг самих провайдерів та цифрових площадок.

Зроблено висновки щодо напрямів модернізації механізмів державного управління з максимального використання доступних в цифровому просторі інструментів як одного із пріоритетів забезпечення стабільного стану системи національної безпеки України.

Ключові слова: «Довіра та безпека», цифровий простір, державне управління, гібридна війна, національна безпека.

Постановка проблеми. Зростання в експоненціальному масштабі глобальних ризиків і загроз впливає не лише на розвиток світових регіонів, окремих країн, соціального простору чи галузі промисловості або сфери публічної політики, а й актуалізує потребу забезпечення сприятливих умов появи технологій нового покоління, модернізації системи державного управління та державно-управлінської діяльності. Головною передумовою, як вважають експерти й аналітики технологічного сектору Заходу, є інвестування в посилення людської гідності, суспільної стійкості в світовому масштабі.

З початку 2000-х років зусиллями засновників фахового руху «Довіра та безпека» в цифровому просторі в складі біля сорока визнаних експертів різних технологічних галузей провідних країн цей формат розширився від цільової групи до міжнародного партнерства, всесвітнього форуму. Утворилася основа для його трансформації в концепцію з взаємопов'язаними науковими положеннями і результатами на основі емпіричних досліджень, загальноновизнаних теорій. Реалізацією розроблених механізмів на практиці доведено про їх ефективність у протидії деструктивному контенту онлайн.

Поширюється імплементація принципів цієї концепції країнами, що користуються послугами міжнародних онлайн площадок – національними суб'єктами з числа державних чи судових інституцій, фізичних або юридичних осіб, а також міжнародними установами для оскарження повідомлень з неправдивою чи компрометуючою, за їх оцінкою, інформацією. Для сфери державного управління України актуалізується забезпечення стабільного стану системи національної безпеки в умовах військового та гібридного протистояння, а одне з пріоритетних завдань – нейтралізація і запобігання дестабілізуючого впливу в цифровому просторі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У звіті Атлантичної ради США «Масштабування довіри в інтернеті» («Scaling Trust on the Web») (2023 р.) [1], підготовленого в рамках ініціативи «Інтелектуальна незалежність», приведено результати дослідження на тему розбудови надійного інтернету майбутнього. Документ авторського колективу експертів – засновників «Довіра та безпека» в цифровому просторі, в якому наголошується на важливості захисту онлайн середовища від поширення у ньому ідеології антигуманізму, мови ворожнечі, протидержавних наративів, дезінформації, інших дискримінаційних проявів, інформаційних технологій на підрив стабільності інформаційної та національної безпеки країн і регіонів світу.

Поряд зі згаданим вище документом, ще один результат у рамках партнерства «Довіра та безпека» – завершення систематизації найбільш поширених висловів пов'язаних з цифровим простором і публікація глосарію термінів під назвою «Довіра та безпека» (2023 р.) [2]. Як наголошується його укладачами, він підготовлений у рамках окремої дисципліни «Довіра та безпека». Головна мета, це проведення публічних консультацій з узгодження термінології шляхом: 1) професіоналізації сфери діяльності, в якій застосовуються терміни; 2) координації в досягненні узгодженої інтерпретації критичних термінів; 3) сприяння розвитку інформаційного діалогу між індустрією, урядами, міжнародним і національним законодавцем та суспільством.

Мета статті – дослідити ефективність імплементації принципів концепції «Довіра та безпека» в цифровому просторі в сфері державного управління України.

Як завдання, застосовуючи порівняльний метод, виявлення загальних рис й специфічних ознак пропонується за допомогою: аналізу використання

суб'єктами України та рф компонентів пошукового сервісу Гугл для оскарження контенту; зіставлення однотипних показників упродовж співмірного періоду. На нашу думку, таке порівняння є важливим для розуміння ступеня ефективності можливостей у гібридній війни, що доступні в цифровому просторі як онлайн послуги транснаціональних та міжнародних корпорацій-провайдерів, технологічних віртуальних площадок.

Виклад основного матеріалу. У парадигмі вітчизняної системи державного управління, яке «спрямовано на створення умов для якнайповнішої реалізації функцій держави, основних прав і свобод громадян, узгодження різноманітних груп інтересів у суспільстві та між державою і суспільством, забезпечення суспільного розвитку відповідними ресурсами» [3, с. 157], постає пріоритетне завдання – вдосконалюватися комплексно, формувати та імплемувати новітні інструменти і механізми у напрямі її модернізації. Саме від того, на нашу думку, в якому стані знаходиться система, залежить розгортання не лише владних інституцій, а й усієї публічної сфери.

Одним з принципів концепції «Довіра та безпека» в цифровому просторі є вимога до власників онлайн платформ щодо відкритості і відповідальності за контент. Передбачати можливість національним державним інституціям та міжнародним установам оскаржувати інформацію, якщо її зміст, на їх думку або на юридичній підставі, суперечить законодавству чи протирічить правилам самих провайдерів.

Задля досягнення мети даної статті, за основу аналізу узято Звіт Гугл про доступність сервісів і даних (далі – Звіт), який містить статистичні масиви з червня 2011 р. по грудень 2022 р., по півріччях [4]. Переважна частина запитів стосується продуктів онлайн провайдерів Ютуб (51,3 %), Веб-пошук (30,6 %), Блоггер (5,4 %), а також інших (12,7 %). За найбільш поширеного авторства: ухвала суду; ухвала суду що стосується третіх сторін; ухвала суду що стосується Гугл; виконавча влада; державні службовці; орган з питань інформації та комунікації; орган захисту прав споживачів; орган захисту даних; поліція. Серед компонентів для формування запитів з оскарження контенту Гуглі: національна безпека; конфіденційність і безпека; мова ворожнечі; територіальні суперечки; авторське право; торговельна марка; регламентовані товари й послуги; наркоманія; шахрайство; наклеп, інші.

За період з січня 2011 р. Україною було направлено 529 запитів, що становить 0,15 % від 345055 з

Публічне управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку

усіх регіонів світу, рф – 239138 та 69,3 % відповідно. Тобто, упродовж такого самого періоду країна-агресорка вдавалася до цього інструменту у 452 рази інтенсивніше ніж Україна. Виходячи з даних, рф є лідером оскарження контенту Гугл. Для порівняння, у таблиці 1 показано вибіркового рейтинг окремих країн і організацій.

Щодо ефективності реалізації, у таблиці 2 представлено показники вжитих Гуглом заходів.

Дані таблиці 2 демонструють, що обсяг задоволених скарг України у середньому становить **33,8 %** проти **66,9 %** за запитами рф. При цьому, упродовж трьох півріччя 2011, 2012 та 2013 років

Таблиця 1

Вибірковий рейтинг країн і організацій за запитами

	Країна	К-ть.		Країна	К-ть.
1	рф	239138	11	Європол	115
2	Туреччина	18529	12	Угорщина	98
3	США	10889	13	Азербайджан	78
4	Велика Британія	5099	14	Естонія	37
5	Німеччина	4962	15	Білорусь	31
6	Ізраїль	2714	16	Вірменія	20
7	Казахстан	657	17	Болгарія	19
8	Україна	529	18	Словаччина	10
9	Польща	353	19	Грузія, Латвія	9
10	Литва	117	20	Інтерпол	2

Складено автором за даними Звіту [4]

Таблиця 2

Кількість запитів і відсоток задоволених скарг, за періодами

Період	Україна		рф	
	к-ть.	%	к-ть.	%
січ. 2011 – черв. 2011	-	-	4	75,0
лип. 2011 – груд. 2011	2	100	4	25,0
січ. 2012 – черв. 2012	-	-	6	66,7
лип. 2012 – груд. 2012	1	0	114	77,2
січ. 2013 – черв. 2013	-	-	257	66,1
лип. 2013 – груд. 2013	7	85,7	324	80,6
січ. 2014 – черв. 2014	3	0	745	91,3
лип. 2014 – груд. 2014	18	5,6	1031	72,1
січ. 2015 – черв. 2015	5	20,0	1191	62,5
лип. 2015 – груд. 2015	2	100	1570	84,3
січ. 2016 – черв. 2016	30	3,3	2045	75,1
лип. 2016 – груд. 2016	10	70,0	13209	72,1
січ. 2017 – черв. 2017	36	41,7	14133	78,4
лип. 2017 – груд. 2017	20	40,0	9690	78,5
січ. 2018 – черв. 2018	48	12,5	19192	78,9
лип. 2018 – груд. 2018	20	15,0	11137	61,7
січ. 2019 – черв. 2019	32	39,4	10946	40,4
лип. 2019 – груд. 2019	45	8,4	8669	67,5
січ. 2020 – черв. 2020	45	22,7	12674	70,9
лип. 2020 – груд. 2020	43	53,1	18710	75,8
січ. 2021 – черв. 2021	40	36,8	18880	67,7
лип. 2021 – груд. 2021	33	6,8	14808	80,5
січ. 2022 – черв. 2022	25	25,6	21841	26,9
лип. 2022 – груд. 2022	64	23,1	57958	29,7
Загалом (к-ть.), середній (%)	529	33,8	239138	66,9

Складено автором за даними Звіту [4]

Україною запити не направлялися, у двох півріччях 2012 і 2014 років реагування Гугл на скарги України відсутнє.

З початку військової агресії 2014 року кількість скарг рф поступово збільшувалася починаючи з другої половини цього року, досягнувши максимального показника під час широкомасштабного вторгнення на територію України. Середній річний показник **9964,1** запитів.

Активність подання скарг від України залишалася на низькому рівні упродовж усього часу, за виключенням зростання їх кількості в I півріччі 2018 р. та II півріччі 2022 р., до 48 і 64 запитів відповідно. Середній річний показник становить **25,2** запити. Вочевидь, що порівняння запитів від обох країн як за кількістю на рік, так й середньорічному вимірі – не співмірне.

Зіставлення обсягу скарг, які було задоволено Гуглом, свідчить, що середній річний показник по Україні удвічі менший ніж рф. Двічі скарги відхилялися у повному обсязі (II півріччя 2011 р., I півріччя 2014 р.), у II півріччі 2015 р. обидва запити

було повністю задоволено. Втім, у порівняльному контексті, за питомою вагою задоволених скарг відносно числа поданих, безперечно зусилля рф можна вважати значно продуктивнішими.

Розвиваючи наше припущення щодо важливості забезпечення стабільного стану системи *національної безпеки*, обговоримо запити обох країн за цим компонентом Гугл визначенням їх обсягу від загальної кількості направлених у тому самому періоді. У таблиці 3 представлено відповідні дані.

За наведеними у таблиці 3 показниками, запити України за компонентом «національна безпека» упродовж 2011, 2012, 2013, 2014, 2016 років та I півріччя 2015 р., II півріччя 2017 р., I півріччя 2018 р., II півріччя 2019 р. *не направлялися*. У II півріччі 2022 р. їх кількість сягнула максимуму – **33**, обсягом **52** %, I півріччі 2022 р. – 10 і 40 % відповідно. Середня річна частка компонента у загальній структурі запитів за усі періоди становить **20,1** %, при сумарній кількості **75** і середньорічній **7,5** запитів.

Таблиця 3

Запит країн за компонентом «національна безпека», по півріччях, кількість і відсотки

Період	Україна		рф	
	к-ть.	%	к-ть.	%
січ. 2011 – черв. 2011	-	-	-	-
лип. 2011 – груд. 2011	-	-	-	-
січ. 2012 – черв. 2012	-	-	4	67
лип. 2012 – груд. 2012	-	-	-	-
січ. 2013 – черв. 2013	-	-	2	1
лип. 2013 – груд. 2013	-	-	-	-
січ. 2014 – черв. 2014	-	-	29	4
лип. 2014 – груд. 2014	-	-	137	13
січ. 2015 – черв. 2015	1	20	193	16
лип. 2015 – груд. 2015	-	-	408	26
січ. 2016 – черв. 2016	-	-	966	47
лип. 2016 – груд. 2016	-	-	9503	85
січ. 2017 – черв. 2017	3	8	11502	81
лип. 2017 – груд. 2017	-	-	4911	51
січ. 2018 – черв. 2018	-	-	2159	11
лип. 2018 – груд. 2018	3	15	1848	17
січ. 2019 – черв. 2019	3	9	2294	21
лип. 2019 – груд. 2019	-	-	1744	20
січ. 2020 – черв. 2020	1	2	2277	18
лип. 2020 – груд. 2020	6	14	3625	19
січ. 2021 – черв. 2021	8	20	3840	20
лип. 2021 – груд. 2021	7	21	3901	26
січ. 2022 – черв. 2022	10	40	12521	57
лип. 2022 – груд. 2022	33	52	22942	64
Загалом (к-ть.), середній (%)	75	20,1	84806	33,2

Складено автором за даними Звіту [4]

За цим компонентом, скарги рф з позначкою найвищого пріоритету зафіксовано упродовж 2016, 2017 та 2022 років, на другій пріоритетній позиції – в 2018, 2019, 2020, 2021 роках. Середня річна частка за усі періоди складає **33,2 %** при сумарній кількості **84806** і середньорічній – **4240,3** запитів. Зосередженість рф на компоненті «національна безпека» перевищує від України у **1131** раз.

Таким чином, практика України та рф показує про можливість застосовувати суб'єктами державної влади і публічної сфери юридично обґрунтовані заходи коригування контенту міжнародних провайдерів онлайн послуг. Особливо важливого значення така діяльність набуває під час зростання глобальних і регіональних ризиків, військової агресії, зовнішнього тиску на стан системи національної безпеки з метою послаблення його стабільності.

Інтенсивність, результативність й віддача використання рф інструменту оскарження свідчить про високу ефективність. Хоч яких владних чи організаційних ресурсів це коштувало. Зрозуміло, це один із елементів організованого кремлівським режимом тиску на діяльність міжнародних онлайн провайдерів з метою коригування змісту повідомлень, які потенційно можуть нейтралізувати або упереджувати інформаційні, організаційні, військові чи інші дії країни-агресорки.

Додаємо, що поряд з нагодою використання інструментів Гугл, інші онлайн платформи, спираючись на принципи концепції «Довіра та безпека» в цифровому просторі, також передбачають подібні процедури з видалення чи коригування контенту за обґрунтованими запитом від національних суб'єктів або міжнародних установ, такі, як: Мета, Люмен, Епл, Фейсбук, Вікімедіа.

Отже, які напрями модернізації механізмів державного управління з максимального використання доступних в цифровому просторі інструментів. Із сучасної практики за приклад можна навести Німеччину. У новітніх концептуальних підходах «Міцність. Стійкість. Сталість. Інтегрована безпека для Німеччини» (2023 р.) німецьким урядом передбачається забезпечення права людини, універсальних прав, реагування на гібридний харак-

тер загроз подальшим розгортанням діалогу влади з громадянським суспільством [5].

Висновки. Виходячи із важливості державного регулювання сфери національної безпеки, вироблення та реалізації інформаційної політики, можна узагальнити результати дослідження.

Принципи концепції «Довіра та безпека» в цифровому просторі, які зобов'язують провайдерів онлайн послуг з розміщення інформації надавати право національним суб'єктам й міжнародним установам оскаржувати контент, видаляти інформацію доцільно визнати як такі, що відповідають сучасним уявленням в технологічному експортному середовищі провідних країн встановити в інтернет просторі атмосферу довіри, забезпечити людство від деструктивних явищ, знизити напругу, зменшити ризики глобальних і регіональних викликів.

Порівняння практики використання Україною та рф політики з оскарження контенту міжнародних інтернет площадок свідчить про відсутність реальної ефективності заходів українських авторів запитів. Передусім, це поки ще епізодичні скарги, які потребують більш ґрунтовного опрацювання профільними стейкхолдерами сектора безпеки, беручи до уваги умови гібридної та військової агресії, в яких знаходиться наша держава.

Як варіант для України, через модернізацію системи державного управління створенням умов для якомога повного залучення інститутів громадянського суспільства, активізації судових інституцій, розширення кола державних установ, фізичних осіб-резидентів України до процесу подання запитів на адресу міжнародних провайдерів онлайн послуг щодо оскарження шкідливого контенту, якщо викладена в цифровому просторі інформація суперечить, за юридичною оцінкою, вітчизняному законодавству, становить загрозу системі національної безпеки або порушує права громадян, їх честь і гідність.

Перспективні наукові розвідки щодо теоретичного дослідження розвитку концепції «Довіра та безпека» в цифровому просторі, напрямів їх практичного втілення в вітчизняну систему державного управління.

Список літератури:

1. Scaling Trust on the Web. The Atlantic Council of the United States. 1030 15th Street, NW, 12th Floor, Washington, DC 20005, June 2023. URL: https://www.atlanticcouncil.org/wp-content/uploads/2023/06/scaling-trust-on-the-web_comprehensive-report.pdf
2. Trust & Safety. Glossary of Terms. Public Consultation. Digital Trust & Safety Partnership. January 2023. URL: <https://dtspartnership.org/glossary/>.
3. Ковбасюк Ю.В., Бакуменко В.Д. Державне управління. Енциклопедія державного управління : у 8 т. Т. 1 : Теорія державного управління / наук.-ред. колегія : В. М. Князев (співголова), І. В. Розпуненко (співголова) та ін. К., 2011. С. 157–159.

4. Звіт про доступність сервісів і даних. Гугл, 2023. URL: <https://transparencyreport.google.com/government-removals/government-requests?hl=uk>

5. Бондар В. Т. Трансформація концептуальних підходів державного регулювання Німеччиною сфери національної безпеки як відповідь на сучасні виклики. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія : Право, публічне управління та адміністрування*, 2023. Випуск 8. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2023-8-02-03>

Bondar V.T. PRINCIPLES OF CONCEPT THE “TRUST AND SAFETY” IN DIGITAL SPACE: IMPLEMENTATION IN THE FIELD OF PUBLIC ADMINISTRATION

The article is devoted to the study of the implementation of the principles of the concept the “Trust and Safety” in the digital space by the subjects of State administration, by means of the scientific method of comparison. The subject of comparison is the practice of implementation by Ukraine and the Russian Federation to appeal before the international provider of the online services Google as for content within general indicators, as well as the component “National Security”. The purpose is to study the effectiveness of implementation of the principles of the concept of “Trust and Safety” in digital space in the field of public administration of Ukraine. The criteria for comparison have been identified. The practice and peculiarities of requests of both countries, their specific features, common features and differences are clarified, their comparative analysis is performed. Quantitative and qualitative parameters that determine the activity of national subjects are revealed. The main differences between their policies to adjust or remove the content of the provider are described, it emphasized its peculiarities in the period 2014 and 2022.

Changes in the Kremlin regime policy using the Google’s component “National Security” during the greatest aggravation of military confrontation in the war against Ukraine. Another important aspect was the implementation of one of the principles of the concept of online service providers in compliance with their openness and responsibility – to allow national entities and international organizations to influence content. Through the removal by online provider of information that is reasonably challenged by countries and international institutions, or one that does not comply with the rules for providing online services of the providers themselves or digital sites.

Conclusions have been made on the areas of modernization of public administration mechanisms for maximum use of tools available in the digital space as one of the priorities of ensuring a stable state of the national security system of Ukraine.

Key words: “Trust and Safety”, digital space, public administration, hybrid war, national security.